

Момчило Суботић*
Институт за политичке студије, Београд

СРБИЈА И СРПСКЕ ЗЕМЉЕ СТО ГОДИНА ПОСЛЕ ВЕЛИКОГ РАТА**

Сажетак

У чланку аутор указује на геополитичку сличност положаја Србије и српских земаља данас са положајем пред Први светски рат. У раду је анализирана Нишка декларација – која је уместо српског концепта („мало“ решење) преузела југословенски концепт („велико“ решење) у послератном уређењу државе. Аутор у раду указује на недовољну промишљеност српске друштвене и политичке елите у њеном опредељењу за државну заједницу са дојучерашњим непријатељима, католичким Словенцима и Хрватима. Основна теза на којој аутор инсистира јесте: ако је стварање прве југословенске државе било неминовно и ван домаћаја Срба, тј. ако је то акт спољних западних сила, онда је ту државу требало уредити на федеративној или конфедеративној основи, што су заговарали како страни чиниоци тако и хрватски и словеначки представници из Југословенског одбора, како би Срби обележили свој историјски и етнојезички простор. Граница те српске државе простирала би се далеко на запад, и на тај начин избегла сва доцнија спорења и геноцидна страдања Срба од стране Хрвата и њихове монструозне државе. Овај концепт је било могуће применити све до почетка 1930-их година, тј. до појаве Хитлера и нацизма, кад су Хрвати интернационализовали тзв. хрватско питање.

---

* Научни саветник

** Овај рад је настао у оквиру пројекта 179009 који финансира Министарство просвете, науке и технолошког развоја

Даље у тексту аутор презентује положај Србије и Срба у другој - федерализованој Југославији, „држави равнотеже“, у којој је федерализација извршена конструисањем нових нација и њихових држава из српског етнојезичког супстрата. Брозов геополитички и етноинжењеринг прихватиле су западне силе: Ватикан, Немачка и САД, иницирале и помогле разбијање југословенске државе, те озакониле стварање сателитских антисрпских државица и извршиле отимање Косова и Метохије од Србије, свodeћи Србију на пуку „резидуалну творевину“.

Српска ДОС-овска власт као и владајућа коалиција око СНС – а трасира евроатлантску геополитичку парадигму, а доказаном историјском савезнику Русији и пријатељском руском народу обраћа се само у великој невољи, најчешће, да парадокс буде већи, тражећи помоћ на путу учлањења у ЕУ.

Кључне речи: Србија и српске земље, Први светски рат, Русија, Југославија, српски етнојезички простор, федерализација, Словенци, Хрвати, Бошњаци, Црногорци, Косово и Метохија, постјугословенски период.

Имајући у виду геополитички положај Србије и онога што је преостало од српских земаља након сецесионистичког рата у другој Југославији, изгледа као да су Срби преспавали цео један век, па и више од века. Наиме, геополитички положај Србије и југословенског српства умногоме је сличан положају после Берлинског конгреса, поготово од Аустроугарске анексије Босне и Херцеговине¹⁾. Србија је тада, како је истицао Јован Цвијић, била „опкољена земља“, а Срби „ухапшен народ“. Данас, сто година после Великог рата на делу је ревизија историје; евроатлантски запад, накондном памећу за то плаћених историчара, кривицу за избијање Првог светског рата жели да припише Србији, а посредно и Русији. За ту сврху Млада Босна и Гаврило Принцип, представници борбе за национално и социјално ослобођење, у западним медијима се приказују као терористи који су се дрзнули против европског мира и легитимитета.. Оваква интерпретација Великог рата уклапа се у

1) У то време, као и данас Црна Гора је била независна држава одвојена од Србије, између њих је, након повлачења Турске, на простору Рашке области Аустроугарска држала своје гарнизоне, не дозвољавајући уједињење две српске државе; Босну и Херцеговину је најпре окупирала (1878) а затим извршила њену насилну анексију (1908); Српска крајина као простор Војне крајине био је такође у саставу Аустроугарске (административно подељен између Хрватске и Далмације) као и простор Бачке, Баната, Срема и Барање - данашње Војводине, без Барање која је на преваран начин 1945. године припала Хрватској.

актуелне политичке и идеолошке концепте евроатлантских интеграција; из истих, политичких разлога се и епилог Другог светског рата, тј. победа савезника над нацизмом и фашизмом, у Европи слави као Дан Европе (од 1985), само се још у Русији слави Дан победе.

Први светски рат, који Србија није могла избећи, био је истовремено и велика претња за потпуну пропаст Србије али и велика нада за остварење вековне тежње за ослобођење и уједињење у јединствену српску државу. Био би то континуитет српске идеје од - Карађорђа, Гарашаниновог *Начертанија*, преко кнеза Михаила до Николе Пашића и Првог светског рата. Ову идеју снажно су подупирали водећи Срби *из прека* – Српске Војводине, Светозар Милетић, Михаило Полит Десанчић, Јаша Томић. Идеју српског а не југословенског уједињења подржавали је и Русија.

Присаједињење Босне и Херцеговине постављало се као приоритетно питање. У европској науци, све до Берлинског конгреса (1878), Босна и Херцеговина сматране су централним српским етнографским и историјским областима. Кад је Србија ушла у рат са Турском 1876, подржавајући устанак босанских Срба из 1875, из Русије је на челу са генералом Черњајевим стигао одред добровољаца.

Од Кримског рата Русија је била све даље од својих геостратешких тежњи за запоседањем мореуза (Босфор и Дарданели), што је омогућавало европским силама, превасходно Аустрији, да је држе подаље од Балкана и српских земаља; Русија није била у стању да спречи аустроугарску анексију Босне и Херцеговине. Анексиона криза у Босни и Херцеговини изазвала је велико узнемирење српске, али и руске јавности.

Агресија Аустро-Угарске у лето 1914. године, није могла задржати Русију да помогне нападнутој Србији. Русија је и 1914. године била релативно неспремна за рат, у који је ипак ушла, да би у њему изгубила и царство и династију. Руски интереси на Балкану су објективно постојали, али они нису били искључиви фактор. У руском народу је преовладао одлучност да се помогне православна и словенска Србија.²⁾ Русија је ушла у рат с Немачком и Аустроугарском како би заштитила братску Србију и њен народ. Свети владица Николај (Велимировић) је писао: „Савест наша нас при-

2) Види: Драгољуб Петровић, „Стварни ефекти заједничких ратова Русије и Србије кроз 19. и 20. век“, *Српска слободарска мисао*, бр. 3, 2006, СРС, Београд, стр. 233-240.

морава да плачемо, када Руси плачу, и да се радујемо, када се Руси радују. Велики је дуг наш пред Русијом. Може човек бити дужан човеку, може и народ – народу. Али дуг, којим је Русија обавезала српски народ 1914 године, тако је огроман, да њега не могу вратити ни векови ни покољења. То је дуг љубави, која свезаних очију иде у смрт, спасавајући свог ближњег. Нема веће љубави, него да ко положи душу своју за другове своје – то су речи Христа. Руски Цар и руски народ, неприпремљени ступивши у рат за одбрану Србије, нису могли не знати, да иду у смрт. Али љубав Руса према браћи својој није одступила пред опасношћу и није се уплашила смрти”.

А онда, већ у првој години рата, после величанствених победа на Церу и Колубари, Српска влада на челу са Пашићем објављује Нишку декларацију (7. децембар 1914) и тако чини дисконтинуитет у српској идеји. Наиме, Нишка декларација представља документ – платформу по којој се рат не води у српском интересу, већ у југословенском. Нажалост, српска друштвена и политичка елита прихватила је хрватску штросмајеровско-јагићевску парадигму југословенства о једном „троименом народу“ Срба, Хрвата и Словенаца, што је довело до стварања прве југословенске државе, у коју су Срби уложили државу и идентитет и тиме поништили све резултате величанствене војничке победе у Првом светском рату. Безуспешни су били савети Сазонова и самог цара Николаја II, које су упућивали Пашићу да створи једноставну државу српског народа; да се мане католичких Хрвата и Словенаца, јер ће их они одвести у пропаст. Између, тзв. великог и малог решења, Пашић се, након што је Русија 1917. сишла са политичке позорнице, определио за велико – југословенско решење.

Српски двор и влада игнорисали су стварност, савете Србији наклоњених савезника и плебисцитарно изражену вољу српског народа са простора бивше Двојне монархије и прихватили масонску илузију стварања југословенске државе и нације Југословена. Југославија је била јединствен пример удруживања дојучерашњих непријатеља, јер су Словенци и Хрвати у тој држави видели једину шансу за национални опстанак; Србија и њено утапање у Југославију заштитиле су идентитет и територије Словеније и Хрватске од територијалних аспирација суседа - Италије и Мађарске.

Југословенски избор српске политичке и друштвене елите показао се као лоше решење. За Србе ће то значити дисконтинуитет

у историјском, културном, језичком, државном, геополитичком и другом смислу. Ако прихватимо тезу да је Југославија настала као резултат деловања западних сила, и да је она превасходно геополитичка творевина настала као брана очекиваном германском реваншизму после Другог светског рата, с једне и опасности од ширења большевизма из СССР-а, с друге стране, онда остаје констатација да је Србија морала да инсистира да се та држава устроји као федерација или конфедерација, те да се тако обележи српски историјски и етнојезички простор. Тако би се српска држава протезала далеко на запад, и у свом саставу би обухватала целу Босну и Херцеговину, Црну Гору, Војводину (Банат, Бачка, Срем и Барања), Српску Крајину. То је концепт који су прихватили спољни савезници као и хрватски представници из Југословенског одбора (Трумбић, Супило). Срби су овај концепт имали на располагању све до појаве Хитлера и нацизма, почетком 1930-их година, када су Хрвати кренули у интернационализацију тзв. хрватског питања. „Србија је, после Великог рата, проиграла шансу да се омеђи онако како су је омеђили ослободиоци“. Аустријанци (Хрвати) ће нам се за победу и мртвима светити. То је данашња прича о Гаврилу Принципу и „кривици“ Србије.

Затим су се у српскохрватскословеначку – југословенску проблематику умешала два фактора. Ватикан и Комунистичка интернационала, преко КПЈ. Ватикан се најпре супротстављао стварању нове државе, а затим се определио за другу тактику: њеном слабљењу и разбијању помоћу католичких Словенаца и Хрвата, поготово Хрвата. „Ватикан би на Балкану био немоћан да није хрватске националне идеје. Немачка би на Балкану била немоћна да нема Хрвата: и у томе је та велика опасност. Шта може да нас спаси од те опасности? Једино истина. Да говоримо пуну истину, ми се те истине клонимо већ педесет година. А када је почело све ово лагање? Говори се и дан –данас југословенски комунисти заступају ту тезу, да је за време Другог светског рата вођена некаква борба против фашизма. То није тачно. Једино упориште фашизма и нацизма на тлу Југославије је била Независна Држава Хрватска. Извесно је да током Другог светског рата није била вођена борба против Независне Државе Хрватске. Напротив, и за време и после рата вођена је борба за рехабилитацију Хрватске. Загреб је пао тек 8. маја 1945, последњег дана рата када и Берлин. Хрватска је била највернији савезник Хитлера. Сви су напустили Хитлера: и Мађари, и Бугари,

и Италијани(годину и по дана пре тога) и Шпанија ...Према томе у Југославији није била вођена никаква борба против фашизма. Једино упориште фашизма била је Хрватска. Ми смо лагали себе педесет година о некаквој заједничкој борби Срба и Хрвата. Лагали смо и себе и друге...³⁾

Пре него што кажемо нешто о комунистичком ангажману у новијој српској историји и политици, прво да утврдимо следећу хипотезу: Србија је током два века своје новије историје напредовала и била јака када је Русија била моћна и представљала глобалну геополитичку силу, и обрнуто, Србија је била слаба и немоћна када је Русија била слаба и „одсутна“ са светске политичке позорнице . „Од Револуције 1917. па све до деведесетих година 20. века, дакле совјетски и југословенски комунистички период, руско-српски односи били су посредовани антируском и антисрпском комунистичком идеологијом, која је значајно удаљила два етнички, језички и верски блиска народа. Од 1924. године Коминтерна (Пети конгрес КИ) тражи да се изврши државно цепање-разбијање Краљевине СХС и издвајање Хрватске, Словеније и Македоније и стварање независних држава. Ову одлуку КИ прихватиће КПЈ, која на Дрезденском конгресу 1928. иде корак даље, тражећи независност Хрватске, Словеније, Македоније и Црне Горе, док за Космет захтева да се прикључи независној и уједињеној Албанији. Право на отцепљење захтевано је и за мађарску националну мањину у Србији (Војводина), што је Србију сводило на преткумановске границе. Одлуку о разбијању Југославије КИ је повукла 1935. пред опасношћу од надирућег фашизма, али се Јосип Броз и КПЈ на то оглушио, и тек 1940. године, замењујући разбијање Југославије њеном федерализацијом на штету Србије и Срба, одлучио да `брани` југословенску државу“.⁴⁾ Наиме, „Југословенски и српски комунисти у рату 1941-1945. нису бранили државу Југославију, нити настојали да обнове државу коју је срушио Хитлер. Били су једини европски комунисти који су имали (и спровели!) план да се не допусти обнова државе коју је срушио Хитлер“.⁵⁾

Друга Југославија створена ја на хрватском концепту. Јосип Броз је федерализацију Југославије извео по угледу на идеје хр-

3) Жарко Видовић, *Суочење православља са Европом*, Светигора, Цетиње 1997, 155.

4) Момчило Суботић, „Русија и савремено српско питање с посебним освртом на Космет“, у: *Русија и Балкан: питања сарадње и безбедности*, приредио Зоран Милошевић, Институт за политичке студије, Београд, 2008, 194.

5) Жарко Видовић, нав. дело, 156.

ватских геополитичара (Ива Пилара, Анте Трумбића, Стјепана Радића, Влатка Мачека), што је била и идеја Велике Британије и њеног историчара и српског - југословенског „пријатеља“ Ситона Вотсона. Брзу се највише свидела идеја вође ХСС - а о стварању двојне државе са геополитичком међом на Дрини. Западни део ове федерализоване државе у чијем саставу би биле Црна Гора, Босна и Херцеговина, Хрватска, Словенија, Војводина - у суштини био хрватска држава. Титова Југославија успостављена је као федерација, „држава равнотеже“, заснована на идеји „слаба Србија јака Југославија“, супротна српској предратној идеји оличеној у парадигми Српског културног клуба: „јака Србија јака Југославија“. Југословенски федералистички Устав из 1946. био је верна копија Стаљиновог Устава из 1935. године. Све је учињено на сузбијању „великосрпског хегемонизма“, једне бесмислене флоскуле заостале из аустријског времена, измишљотине која је послужила за конституисање нових нација и држава на српском етничкојезичком и историјском простору. У време када је Тито говорио да не жели у Југославији границе које ће раздвајати већ спајати наше народе, партијски врх је поделио Рашку област између Србије и Црне Горе. Затим су у оквиру Србије створене су Аутономна Покрајина Војводина и Аутономна Област Косово и Метохија, која ће крајем 60-их година 20. века такође постати покрајина, с аспирацијама њиховог уздизања на ниво република са сепаратистичким претензијама. Овим је разбијен интегритет Србије и обесмишљена њена борба за ослобођење и уједињење до 1918. године. Титово кроатокомунистичко територијално разграничење вратило је Србију на простор пред Балканске ратове. Колико се ту радило о србофобији и србомржњи са геополитичким консеквенцама, говори и чињеница да Тито и његови комунистички пројектанти (међу њима и Срби!) нису пристајали да се у оквиру Хрватске формирају аутономне покрајине, иако су неки њени делови вековима имали свој самосталан положај. Далмација и Дубровник, на пример, постали су хрватски тек образовањем Бановине Хрватске 1939, а Барања после Другог светског рата. Истра такође никад није припадала Хрватској све до 1945. године. Тито је очигледно бринуо само једну бригу: како да прикрије страшан злочин који су Хрвати учинили над Србима и да Хрватску извуче на страну победника.⁶⁾

6) Види шире: Момчило Суботић, „Српска политика `на парче` или недостатак националне идеје“, у: *Српско питање на Балкану*, приредио Момчило Суботић, Институт за политичке студије, Београд, 2013.

Почетак демотирања југословенске државе почео је Уставом из 1974. године, затим настављен шиптарским демонстрацијама на Космету 1981, уз подршку сецесионистичких република Словеније и Хрватске. Заједнички посао око конфедерализовања Југославије овим је био завршен и само је страх од Совјетског Савеза још држао на окупу њене саставне делове.

Геополитичке промене које су на глобалном плану измениле систем међународних односа на европском и светском простору непосредно су допринеле остварењу сепаратистичких претензија у југословенском случају. Распад СССР-а и уједињење Немачке, као старе-нове геополитичке силе, био је снажан подстрек хрватском насилном сепаратизму. У југословенском случају моћне западне државе и Ватикан приклонили су се насиљу, тј. противустановном и насилном разбијању југословенске државе од стране хрватских и словеначких, а затим и хрватско-муслиманских сепаратиста у БиХ, позивајући се на право самоопредељења, негирајући то исто право Србима у Хрватској и БиХ, који су били државотворан народ у овим републикама. Штавише, моћне западне земље признале су право на самоопредељење косовским Албанцима, као националној мањини у Србији, и њихову једнострано проглашену независност. То је акт супротан и одлукама Бадентерове арбитражне комисије које налажу непроменљивост републичких граница.⁷⁾

„Мали светски рат“ који је Запад на челу са САД водио против државе Југославије, уз подршку њених сепаратистичких мрзитеља, био је у ствари рат против Србије и српских земаља - против српског фактора и српске идеје – да на сопственом простору, а то је био простор Југославије, организује и брани своју државу. Резултат тог рата је разбијање југословенске државе и стварање на том простору западних антисрпских сателитских државица: Хрватске, БиХ, тј муслиманско хрватске федерације, Црне Горе, Македоније и Косова. Било је кључно од Србије направити резидуалну творевину и на њој започети процес даљег територијалног распарчавања.

Српска ДОС-овска власт је потпуно погрешно тумачила глобалне геополитичке промене започете уједињењем Немачке, видећи у интеграцији немачке нације врхунац демократије и људских права, а у покушају Срба да на југословенским рушевинама формирају сопствену националну државу видела је српску криви-

7) Упореди: Момчило Суботић, нав. дело, 196-197.

цу за рат, а у косметском случају и некакву дискриминацију Албанаца. ДОС-овска власт је косовски проблем везала искључиво за Милошевићев недемократски поредак и олако „лансирала“ тезу да је косовско питање демократско питање, које ће ДОС, кад уз помоћ својих западних савезника освоји власт, лако и безболно решити. Показало се да косовско питање није никакво питање демократских права, која Шиптарима на Косову и Метохији ни у чему нису мањкала, већ је питање Косова искључиво геополитичко питање. Испоставило се да је Милошевић био у праву кад је рекао: „Не нападају Србију због мене, већ мене нападају због Србије“.

Уосталом, ако питање Косова и Метохије није геополитичко него демократско питање, зашто га демократска власт у Србији није решила са својим западним „пријатељима“. Зашто прозападна демократска ДОС, као ни њена политичка наследница у коалицији око СНС-а, није никад захтевала да се доследно примени Резолуција 1244. У тој резолуцији Косово и Метохија су саставни део Србије и СР Југославије и тражи се побољшање његовог статуса у виду проширене аутономије.

Имајући у виду глобалне геостратешке циљеве западних сила - Ватикана, Немачке, САД, разарање Југославије уследило је превасходно због декомпоновања српских земаља и распарчавања српског чиниоца као „предстраже“ руског утицаја на Балкану и Медитерану, као „продужене руке“ Русије, њене „стратешке резервне земље“. То је разлог да се српски етнички простор третира као „политички неорганизован простор“, па су на њему формиране антисрпске државне творевине, а уништавају се или отимају легитимне и легалне српске државе: РСК, РС и Косово и Метохија, које су се као „герила“ испречиле америчком и ватиканско-германском експанзионизму према истоку.

Русија је у време југословенске кризе углавном била „одсутна“ а и кад се мешала употребљавана је од стране Запада да Србија још више загорча живот. Јељцин није разумео „како неки људи тако блиско срцу доживљавају југословенску трагедију“. Србе је доживљавао као „ноћну мору“, мислећи да иза њих стоје његови главни непријатељи - Дума и комунисти. А стајао је тада иза Срба цвет руске интелигенције и Руска православна црква...⁽⁸⁾

8) Веселин Ђуретић, *Српска беспућа двадесетог века. Косово и Метохија између белосветских манипулација и српске националне политике 'на парче'*, СРС, Београд, 2006, 142.

Константин Никифоров, директор Института за изучавање словенских народа сматра да је Русија деведесетих година окренула леђа Балкану; да је учинила веома мало и да би било боље да није радила ништа, јер : „...Запад је често нашим рукама терао Србе да иду на уступке схватајући да је однос Срба према Русији, као и Руса према Србији посебан. Русија је дозволила себи да одигра не баш позитивну улогу. Треба се само сетити Черномирдина који је просто натерао Милошевића да потпише онакав мир...“⁹⁾

Виктор Черномирдин, према сопственим речима, кад би ишао да убеђује Милошевића о прекиду бомбардовања, добијао је између осталих и ову инструкцију: „Имај у виду да управо очекујемо од Америке велики кредит без кога не можемо опстати“.¹⁰⁾

Нарочито киван на Черномирдина био је генерал-пуковник Леонид Ивашов, бивши начелник Управе за међународне односе руског Генералштаба. Он тврди да Черномирдин није дозвољавао Милошевићу никакве поправке мировног плана. Викао је на Милошевића: „Зашто се супротстављаш? Рат престаје, Косово се враћа Југославији, долази мир“ ... Председник Србије Милан Милутиновић је тада рекао: „Ја хоћу да питам генерала Ивашова да ли се слаже да ће се Косово заиста вратити у састав Југославије и када?“ . Одговорио сам: „Ако потпишете овај акт беспоговорне капитулације, Косово више никад неће бити ваше“.¹¹⁾

Описујући природу Јељцинове власти Љубинка Милинчић истиче: „Тешко је замислити већу некомпетентност, неодговорност, незаинтересованост за интересе грађана и националне интересе земље од оне коју су испољили реформатори Јељциновог времена“.¹²⁾ Цитирајући Јељциновог наследника, Рој Медведев наводи да је Путин набрајајући квалитете, које треба да има руски председник, навео „честитост, поштење, способност и жељу да се служи свом народу. Касније је помињао још и квалитете као што су ефикасност и несебичност...“¹³⁾

9) Према: Љубинка Милинчић, *Владимир Путин. Моја битка за Косово*, Софос, 2007, 136.

10) Исто

11) Исто, 138.

12) Љубинка Милинчић, нав. дело, 12.

13) Рој Медведев, *Путин. Повратак Русије*, Компанија Новости, Београд, 2007, 312.

Путинова Русија је у неупоредиво бољој геополитичкој позицији од оне из времена Јељцина, Козирјева, Черномирдина.¹⁴⁾ Али, прилично је нелогично да се у ситуацији кад је „повуци-потегни“ обраћамо Русији, а политички, културно и цивилизацијски се оријентишемо и прикључујемо евроатлантским организацијама, које Русију доживљавају као противника па и непријатеља. То говори да у нашој политичкој оријентацији нешто крупно не функционише. Другим речима, потребан је спољнополитички заокрет, који би подразумевао успостављање најтешњих веза са словенским православним државама, у првом реду са Русијом. Само на том основу можемо да улазимо у шире међународне а тиме и европске интеграције, сигурни да ћемо сачувати културно-верску, етничку и државно-политичку самобитност. Уосталом, Запад ионако Србију сматра природном савезницом Русије.¹⁵⁾ Из Европске уније упозоравају Србију да се превише не препушта „загрљају великог медведа“, јер би могао да је удави (Оли Рен). Иако се званично не повезује статус Косова с процесом интеграције Србије у Европу, не мали број је оних који тај процес условљавају дистанцирањем Србије од Косова, али и од Русије.¹⁶⁾ Српски политички тријумвират Николић-Дачић-Вучић наставио је политику демократа Бориса Тадића и Бриселским споразумом тачку по тачку издваја Косово

14) Јелена Гускова, руска историчарка и један од водећих светских балканолога, рекла је на манифестацији Дани Русије, у Београду, да је Запад волео Јељцина јер је био попуљаран и повлађивао је њиховим интересима. Што се тиче спољне политике, Јељцин се у њу није уопште разумео и све је препустио министру спољних послова Козирјеву, који је Западу сасвим одговарао“. Зато су сви који су долазили у Кремљ молили да Јељцин остави Козирјева што дуже на дужности. Што се тиче унутрашње политике, у то време земља је потпуно економски и на сваки други начин упропаћена, била је на коленима... па запад има разлога да воли Јељцина и има на чему да му захвали“. На другом месту Гускова каже: „Сукобивши се с последицама антинационалне политике Козирјева, Примаков је водио активнију политику и понекад ишао чак на размимоилажење с Америком, али не идући према отвореној конфронтацији. Због свог чврстог става Примаков је на крају, морао да оде с дужности јер је представљао сметњу стремљењима САД и међународном мешању у проблем КиМ. На његово место дошао је Игор Иванов, најбољи ученик Козирјева, који је наставио политику одбране интегритета СРЈ, али само на речима...“ За Черномирдина Гускова каже да је издајник, пре свега руских интереса. „Оно што је Черномирдин урадио не може се препутати! Он је био против тога да Москва звецка оружјем и прихватио је да буде посредник у заустављању овог крвавог процеса, а појма није имао о Балкану“. *Правда*, Балкан прес д.о.о. Бијељина, 7. мај 2007, стр. 27-29

15) О променама у руској унутрашњој и спољној политици у време Путина види у: Зоран Милошевић, *Путинова политика*, ИПС, Београд, 2007, затим: Рој Медведев, *Путин - повратак Русије*, Новости, Београд, 2007, као и: Драган Петровић, *Русија на почетку 21. века*, Прометеј Нови Сад, ИПС Београд, 2007.

16) Види шире: Момчило Суботић, „Русија и савремено српско питање с посебним освртом на Космет“, у: *Русија и Балкан: питања сарадње и безбедности*, приредио Зоран Милошевић, Институт за политичке студије, Београд, 2008, 201.

из састава Србије. Почело је с успостављањем граничних прелаза и царине, преко матичних књига и личних докумената, катастра и диплома, затим превођење полиције и правосуђа у косовски уставни систем, чиме је порушен и последњи атрибут српске државности на северу јужне српске покрајине. Кад српска Влада испуни свих 35 поглавља о прикључивању ЕУ, питање је шта ће остати не само од Косова него и од саме Србије и њене територијалне целовитости, на подручју Рашке области, јужне Србије на простору у којем Албанци чине већину и Војводине.

За то време онарођена и расрбљена власт у Црној Гори, на челу са Милом Ђукановићем, отворено се нуди НАТО пакту и уводи санкције Русији, што свакако спада у антологију политичког и моралног безумља. Очигледно је да западни покровитељи владајућег режима у Београду као и у Подгорици настоје да преко Црне Горе (и Републике Српске – БиХ) трасирају пут Србије у НАТО. За разлику од Ђукановићеве сервилности према Западу, власт у Бањалуци на челу са Додиком одолева свим притисцима који иду у правцу унитаризације БиХ и утапања Српске у централизовану Босну и Херцеговину, а затим њено учлањење у НАТО. Додик свако толико помиње насиље учињено над Србијом отимањем Косова и Метохије и позива се на референдум и отцепљење Републике Српске од БиХ. Стиче се утисак да би народ и вођство ове српске државе био спреман на такав потез, уколико би у Београду наишао на подршку. У сваком случају Република Српска своју економију и политику веже за Русију, у којој види ослонац свог националног и државног опстанка. То би требало да буде и главни ослонац свеукупне српске политике, што би представљало сигуран путоказ за интегрално решење српског националног и државног питања. Јер, сваком је ваљда очигледна економска оправданост српско-руске сарадње. Након НИС-а сасвим је извесно да ће прорадити и Јужни ток од којег ће Србија, као и Република Српска имати вишеструку корист, а у наредном периоду уследиће и много већи прилив директних страних инвестиција из Руске Федерације. Ми имамо шансу да будемо спона између Европе и Русије.¹⁷⁾ Да ли ће ту улогу Србија моћи да „игра“ као чланица ЕУ? Неће! Политика ЕУ је јединствена и она се води у Бриселу. И према Русији је комплексна,

---

17) Види: Др Ненад Поповић, „Оптимиста са покрићем“, *Правда*, 16. фебруар 2008, стр. 10.

најмање пријатељска. Србију на ту чињеницу често подсећају западни „добročинитељи“.

ЛИТЕРАТУРА

- Видовић Жарко, *Суочење православља са Европом*, Светигора, Цетиње 1997.
- Гускова Јелена, *Правда*, Балкан прес д.о.о. Бијељина, 7. мај 2007.
- Ђуретић Веселин, *Српска беспућа двадесетог века. Косово и Метохија између белосетских манипулација и српске националне политике `на парче`*, СРС, Београд, 2006.
- Медведев Рој, *Путин. Повратак Русије*, Компанија Новости, Београд, 2007.
- Милинчић Љубинка, *Владимир Путин. Моја битка за Косово*, Софос 2007.
- Милошевић Зоран, *Путинова политика*, ИПС, Београд, 2007.
- Петровић Драган, *Русија на почетку 21. века*, Прометеј Нови Сад, ИПС Београд, 2007.
- Петровић Драгољуб, „Стварни ефекти заједничких ратова Русије и Србије кроз 19. и 20. век“, *Српска слободарска мисао*, бр. 3, 2006, СРС, Београд, 2006.
- Поповић Ненад, „Оптимиста са покрићем“, *Правда*, 16. фебруар 2008.
- Суботић Момчило, „Русија и савремено српско питање с посебним освртом на Космет“, у: *Русија и Балкан: питања сарадње и безбедности*, приредио Зоран Милошевић, Институт за политичке студије, Београд, 2008.
- Суботић Момчило, „Српска политика `на парче` или недостатак националне идеје“, у: *Српско питање на Балкану*, приредио Момчило Суботић, Институт за политичке студије, Београд, 2013.
- Терзић Славенко, „Русија и српска револуција (1804-1815)“, у: *Европа и Српска револуција 1804*, Платонеум, Нови Сад, 2004.

Момчило Суботић

СЕРБИЈА И СЕРБСКЕ ЗЕМЉИ 100 ЛЕТ ПОСЛЕ ПЕРВОЈ МИРОВОЈ ВОЈНЫ

Резюме

В статье автор указывает на схожесть геополитического положения Сербии и сербских земель сегодня с положением накануне Первой мировой войны. В статье анализируется Нишская декларация, взявшая курс на югославский концепт („большое“ решение) вместо сербского концепта („малое“ решение) в послевоенном устройстве государства. Автор также указывает на недостаточный уровень предусмотрительности сербской общественной и политической элит в её определении за государственное сообщество со бывшими врагами, католическими словенцами и хорватами. Основной тезис - если создание первого югославского государства было неминуемо и вне сферы влияния сербов, т.е. если это акт внешних западных сил, тогда это государство надо было обустроить на федеральной или конфедеральной основе, сторонниками чего были иностранные факторы, а также хорватские и словенские представители в Югославянском комитете. Таким образом сербы смогли бы обозначить своё историческое и этноязыковое пространство. Граница этого сербского государства была бы далеко на западе и таким образом можно было бы избежать споры и геноцид над сербами, осуществляемый хорватами и их чудовищным государством. Этот концепт можно было применить до начала тридцатых годов, т.е. до появления Гитлера и нацизма, когда хорваты сделали интернациональным так называемый хорватский вопрос.

Дальше автор показывает положение Сербии и сербов во второй, федеральной Югославии, „государстве равновесия“, в которой федерализация проведена путём создания новых наций и их государств на сербском этноязыковом пространстве. Геополитическую и этническую инженеррию Тито приняли и западные державы: Ватикан, Германия и США инициировали распад югославского государства и содействовали в этом, а потом сделали законным создание спутниковых антисербских маленьких государств и отняли Ко-

сово и Метохию от Сербии, сделав от неё „остаточное творение“.

Власть Демократической оппозиции Сербии, а также правящая коалиция Сербской прогрессивной партии выдвигают евроатлантическую геополитическую парадигму, а к признанному историческому союзнику России и к дружескому русскому народу обращается только в большой беде и парадоксально, чаще всего в поисках помощи в евроинтеграции.

Ключевые слова: Сербия и сербские земли, Первая мировая война, Россия, Югославия, сербское этноязыковое пространство, федерализация, словенцы, хорваты, боснийцы, черногорцы, Косово и Метохия, постъюгославский период.